

ביאורים

יש חוקים בעולם הטבע ויש גם חוקים בעולם הרוח. החוק יוצר לנו כללים ומכתיב לנו איך להתנהג בלי יכולת להתנגד או לשנות אותו. אין אפשרות לשלוח יד לאש בלי להינזק, או לרחף באוויר בלי ליפול. ובדיוק באותה מידה, גם לעם ישראל אין אפשרות להיפרד מארץ ישראל. הקשר בין העם לארצו הוא חוק. הוא לא נוצר באופן טבעי כתוצאה מהמגורים במקום וההתרגלות לאקלים, זו הסיבה לכך שהקשר חזק הרבה יותר ואינו ניתן להפרה.

מדוע ה' קבע חוק כזה? מהסיבה שיש לעם ישראל שליחות עליונה: הבאת הקדושה אל העולם הזה. בלי ארץ ישראל הוא אינו יכול למלא שליחות זו. הארץ היא הכרחית, ואסור שתהיה אפשרות לוותר עליה. החוק הזה עיצב את ארץ ישראל בהתאמה מדויקת אל התכונות והאופי של עם ישראל. הוא שואב ממנה את היכולת לממש את האיכויות המיוחדות שלו, ולגלות את הכוחות הרוחניים הגנוזים בו. הקשר ביניהם נחקק לראשונה באישיות של יעקב אבינו, שממנו נוצר בפועל עם ישראל דרך השבטים. החל מיעקב, החוק הזה נקבע בפגנים הישראליים, והוא עובר בתורשה מדור לדור. לכל אורך ההיסטוריה: גם כאשר העם היה בארצו, וגם כאשר היה בגלות הוא תמיד הרגיש בבית רק בארץ ישראל.

ארץ ישראל היתה ותהיה תמיד רלוונטית. הניסיונות וההתמודדויות שיש לעם ישראל משתנים בכל תקופה, אבל תמיד ארץ ישראל מעניקה לו את החוסן והעוצמה לבטא את עצמו ולפעול כמו שצריך. ההתאמה בין העם לארצו היא עד כדי כך מדויקת שהיא משפיעה לא רק על העם בכללו, אלא גם על כל אחד באופן אישי. זה לא משנה אם הייעוד שלך הוא להיות רופא או קבלן, רב או מהנדס, עבודת ה' שלך בכל תחום תהיה משמעותית יותר, כשהיא תהיה בארץ ישראל.

הרחבות

• מקום מיוחד לכל פרט

ועם זה היא מתאימה גם פן לחייהם של כל הפרטים. הרב קוק כותב שההתאמה בין ארץ ישראל לעם ישראל אינה רק לכלל עם ישראל, אלא לכל יחיד ויחיד.

הרב קוק במכתב לדודו, מסביר כיצד יתכן שחלק מגדולי ישראל בחרו לשבת בערים אחרות (חברון, טבריה וכו') ולא בירושלים: "ועל גדולי הצדיקים אין להקשות כלל מדוע בחרו בשאר ערי הקודש, אפילו אם היו יכולים לשבת בירושלים, שבודאי כל עיר ומקום שבארץ הקודש יש לו שורש ובחינה בקדושה בפני עצמה... על כן אף על פי שירושלים חביבה מאוד, וקדושתה כוללת בכללות, וישובה קודם לכל, מכל מקום, כל אחד שהשיג על פי פרטיות שורש נשמתו, שהוא שייך לקדושה המיוחדת הפרטית השייכת לאותה העיר, היה קובע בה דירתו..." [אגרות הראיה א, לט]. לפי דבריו, לכל פרט יש מקום מיוחד בארץ שמתאים לו. וכמו שלארץ ישראל ישנה קדושה שמתאימה לכלל ישראל, כך גם לכל מקום בארץ ישנה קדושה מסוימת שמתאימה לאנשים מסוימים. לכן ישנם צדיקים שבחרו לגור במקומות אחרים ולא בירושלים. המקום בו הם בחרו לגור התאים יותר לאישיותם ולתכונותיהם המיוחדות.

גם הרב צבי יהודה קוק כותב דברים מעין אלו: "כשם שקיימת הסתעפות בתוך כללות האומה - כך היא קיימת בתוך ארץ ישראל. אנחנו עם, וכל עם יש לו ארץ. 'ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ'." חלקי הארץ השונים מתאימים לחלקי העם השונים... [שיחות לספר בראשית 407]. זו הסיבה שכל שבט קיבל נחלה נפרדת. חלקת הארץ הזו התאימה יותר לתכונותיו ולמהותו הפנימית.

שאלות לדין

כיצד יכולה ארץ גשמית להשפיע על חיי הרוח של עם?

מדוע כל כך חשוב להדגיש שארץ ישראל מתאימה גם לכל פרט? מדוע לא מספיקה העובדה שהיא מתאימה לכלל?

"ויעמידה° ליעקב לחק, לישראל ברית עולם" (תהלים קה, י) - החק המטבע° בעצם הדבר המתנהג, הוא נותן לו את הבטחה של העמידה התדירית°, שהיא קשורה בדבר עצמי, שהוא יותר איתן מהקשר של דבר מקרי.

את קדשיתה של ארץ ישראל, בסגלותיה הפנימיות, התאים השם יתברך עם הטבע הרוחני העצמי היסודי של האמה. ותכונת הטבע הקנים נחתמה בזה ביסוד הקדש של אב האמה הפרטי, המיוחד לה בלא שתוף של אחרים° כלל, זהו יעקב. ויעמידה ליעקב לחק.

זאת השבועה°, המקשרת עם הארץ, נעשתה לתכונה עצמית קבועה בנפשו של יעקב, שממנו עבר הדבר, במהלך הדורות, להיות קשר נצחי לאמה כלה, לישראל, עם ארץ חמדתו, אשר אהבת נצח אליה חרותה על לוח לבם, אשר לעדי עד היא קימת לישראל ברית עולם.

"לאמר לך אתו ארץ כנען, חבל נחלתכם" (תהלים קה, יא) - ארץ ישראל היא מתאימה לנכנסת ישראל בכללותה, לדורותיה, לעד ולעולמי עולמים, ועם זה היא מתאימה גם פן לחייהם של כל הפרטים°, של כל יחיד ויחיד מישראל, לפי ערכו, לפי מדתו ומהותו בעצמיותו.

וההתאמה היא כל כך מדויקת, עד שאפילו המדה והשעור של ארץ ישראל, בין בכללותה ובין ביחס להמגיע ממנה לכל אחד ואחד מישראל, לכל הדורות ולכל הזמנים, הכל הוא מתאים בפיון העליון מיד ד' נותן ארץ חמדתו לעם קדשו.

וזאת היא האמרה הקדושה, האמונה פאן, לאמר, המתחילה בלשון יחיד ופרטי, לך אתו ארץ כנען, ומסימת בלשון רבים, וכוללת בתוף זה גם פן את הקשור הנצחי מצד אחד, ואת התכונה המדודה°, ביחס להשעור המפרט והכללי מצד השני, חבל נחלתכם, שעור מדוד, "חבלים נפלו לי בנעמים" (תהלים טז, י), וקשר נצחי לעדי עד, "נחלה שאין לה הפסק" (רה"י ב, א) "אף נחלת שפרה עלי" (שם). חבל נחלתכם.

(עולת ראה א עמ' רג)

ויעמידה וכו' - הארץ הובטחה בברית ליעקב אבינו. החק המטבע - תכונה שקבועה בדבר מסוים כתכונה עיקרית ומהותית. העמידה התדירית - קיום קבוע ונצחי. המיוחד לה בלא שתוף של אחרים - יעקב, כל בניו שייכים לעם ישראל, בשונה מאברהם ויצחק שנוולדו מהם ישמעאל ועשו. זאת השבועה וכו' - שבועת ה' ליעקב: "לך אתננה ולזרעך" אינה הבטחה בלבד אלא מחוללת את טבע הקשר בין ישראל לארץ. המדודה - המפורטת בדיוק מרבי.